

TOIVAKKA

Elämisen elementit.

Arviointikertomus 2021

Tarkastuslautakunta 54§ 24.5.2022

"Toivakkatalo" Toivakan kunnan kuvamateriaalia.

OP JU

Sisällysluettelo

1. Alkusanat	2
2. Tarkastuslautakunnan tarkoitus ja arvioinnin toteutus	2
2.1. Tarkastuslautakunnan tarkoitus	2
2.2. Tarkastuslautakunnan esteellisyydet arviointikertomuksen laadinnassa	3
2.3. Arvioinnin toteutus.....	3
3. Arviointi	4
3.1. Yleistä.....	4
3.2. Kuntakonserni	4
3.3. Kuntastrategian toteutuminen	6
3.4. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	8
3.5. Kunnanhallitus.....	8
3.6. Perusturva	8
3.7. Sivistystoimi	9
3.8. Ympäristötoimi	9
3.9. Tekninen toimi.....	9
3.10. Investoinnit	9
3.11. Arviointikertomusten huomioon ottaminen.....	9
4. Talouden tasapainottamisen seuranta	10
5. Yhteenveto.....	10
6. Päiväys ja allekirjoitukset.....	11

AP JV

1. Alkusanat

Tämä on Toivakan kunnan valtuustokauden 2021-2025 tarkastuslautakunnan ensimmäinen arviointikertomus. Arviointikertomus on toteutettu pelkästään luottamushenkilöiden toimin kuten aikaisemmilla valtuustokausilla. Arviointikertomuksen rakenne on pelkistetty viime vuosiin verrattuna, koska uuden lautakunnan työ alkoi vasta syksyllä 2021 ja tehtävään perehtyminen vie oman aikansa. Tavoitteena on ollut arvioida kriittisesti kunnan onnistumista tehtävissään keskittyen vain keskeisimpiin havaintoihin.

Vuosi 2021 kului poikkeuksellisena vuonna 2020 alkaneen koronapandemian jatkuessa. Toivakan kunnan toiminta onnistui pääosin hyvin edellisen koronavuoden tavoin. Kuntatalous toteutui talousarviota paremmin, vaikka talousarvioon tehtiin menolisäyksiä talousarviovuoden aikana. Kuntastrategia toteutui perinteisesti eli useimmat strategiset tavoitteet jäivät raportoimatta ja ikävä kyllä myös toteutumatta. Merkittävin tapahtuma oli talouden tasapainotusohjelman päivittäminen vuoden lopussa.

Tarkastuslautakunta pyytää lausuntoa lihavoidulla tekstillä esittämiinsä kysymyksiin ja esityksiin.

Tarkastuslautakunta kiittää kaikkia hyvästä yhteistyöstä, pääosin hyvistä tuloksista ja toiminnasta sekä toivottaa antoisia lukuhetkiä tämän ja myös aiempien arviointikertomusten parissa kunnan menestyksen takaamiseksi.

2. Tarkastuslautakunnan tarkoitus ja arvioinnin toteutus

2.1. Tarkastuslautakunnan tarkoitus

Tarkastuslautakunta on kunnanvaltuuston alainen ainoa pakollinen kuntalain vaatima jatkuvasti toimiva lautakunta. Tarkastuslautakunta on muusta kunnan organisaatiosta erillinen valvontaelin, joka yhdessä tilintarkastusyhteisön kanssa vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta.

Tarkastuslautakunnan tärkeimpiä tehtäviä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella ja voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Arviointitoiminnan tulos raportoidaan vuosittain arviointikertomuksessa, joka käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Arviointitehtäviensä vuoksi tarkastuslautakunnalla on tiedonsaantioikeus kaikesta kunnan toimintaan liittyvistä dokumenteista ja niin päättäessään myös salaisista. Tarkastuslautakunta ohjaa ja valvoo, että kunnan ja tytäryhtiöiden tilintarkastusprosessi toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kunnan ja sen tytäryhtiöiden tilintarkastusyhteisönä on vuodesta 2020 toiminut BDO Auditor Oy ja sen vastuullisena tilintarkastajana on toiminut Lilja Koskelo. Valtuusto päätti tarkastuslautakunnan esityksestä 9.5.2022 käyttää vuosille 2020-2021 voimassa olevan tilintarkastussopimuksen optiota myös vuosille 2022-2023.

2.2. Tarkastuslautakunnan esteellisyydet arviointikertomuksen laadinnassa

Tarkastuslautakunnan arviointitoimintaan osallistuneilla jäsenillä ja varajäsenillä on esteellisyyksiä lautakunnan käsittelemissä asioissa seuraavasti:

Juha Juusela, hallituksen jäsenyys Keski-Suomen Verkkoholding Oy:ssä, Keski-Suomen Valokuituverkot Oy:ssä ja Toivakan Lämpö Oy:ssä sekä jäsenyys teknisessä lautakunnassa 9.8.2021 saakka.

Markku Kauppinen, jäsenyydet sivistyslautakunnassa, perusturvalautakunnassa ja Puulan seutuopiston opistolautakunnassa sekä hallituksen jäsenyys Kiinteistö Oy Toivakanhakassa.

Annikki Pelkonen, jäsenyys perusturvalautakunnassa 9.8.2021 saakka.

Osmo Tervo, varajäsenyydet teknisessä lautakunnassa ja sivistyslautakunnassa.

Jouko Vanhatalo, jäsenyys ympäristölautakunnassa.

Esteelliset tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet eivät ole osallistuneet arviointikertomuksen laatimiseen siltä osin kuin he ovat olleet esteellisiä. Pöytäkirjanpitäjä Heli Manninen ei ole osallistunut arviointikertomuksen laadintaan. Lautakunnan varapuheenjohtaja Sinikka Jäntti ei ole osallistunut arviointitoimintaan eikä arviointikertomuksen laadintaan.

2.3. Arvioinnin toteutus

Lautakunta perustaa arvionsa pääosin julkisesti saatavilla oleviin dokumentteihin ja haastatteluihin. Arvioinnin kannalta olennaisimmat dokumentit olivat vuoden 2021 talousarvio, tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2021 sekä toimielinten pöytäkirjat.

Tarkastuslautakunta on haastatellut sivistyksen toimialajohtajaa, perusturvajohtajaa, edellisen kauden tarkastuslautakunnan puheenjohtaja, rakennustarkastajaympäristösihteeriä ja kunnanjohtajaa sekä kunnanjohtajana että teknisen johtajan sijaisena sekä tilintarkastajaa. Haastatteluissa on pyritty avoimeen ja luottamukselliseen keskusteluun ja yhteistyöhön. Tarkastuslautakunnan arviot perustuvat lautakunnan saamaan informaatioon, siitä muodostettuun käsitykseen ja siitä tehtyihin johtopäätöksiin.

Merkittävä tarkastuslautakunnan työtä haittaava tekijä on arvioinnissa tarvittavan informaation vajavaisuus ja saatavuus. Esimerkiksi arvioinnissa tarvittavia

tunnuslukuja ja aikasarjoja ei juurikaan sisälly talousarvioon ja tilinpäätökseen. Osa tunnusluvuista ja informaatiosta selviää vasta arviointikertomuksen valmistamisen jälkeen julkaistavista tilastoista. Lautakunnan riittävä ja oikea-aikainen tiedonsaanti on edelleen haaste.

3. Arviointi

3.1. Yleistä

Kuntastrategian toteutumisesta koko kunnan tasolla ei ole raportoitu. Toivakan kunnan vuoden 2021 tilinpäätös ja toimintakertomus ei sisällöltään täysin vastaa valtuuston hyväksymää asiakirjaa "Talousarvio 2021 ja suunnitelmavuodet 2022-2023".

Tulot ja menot ovat toteutuneet pitkälti talousarviossa arvioidun mukaisesti toisesta koronavuodesta huolimatta. Henkilöstökulut nousivat hieman edellisvuodesta ja ylittivät arvioidun. Palvelujen ostot kasvoivat noin 4 % arvioidusta. Verotulot kasvoivat 527.000€ alkuperäisestä talousarviosta ja valtionosuudet kasvoivat 44.000€. Koronan vaikutus talouteen oli aikaisempaa vuotta vähäisempi. Poistot ylittivät talousarvion poistomäärän. Investointimenojen toteutusprosentti on 70 %. Toiminta on toteutunut pääosin suunnitellusti.

3.2. Kuntakonserni

Toivakan kuntakonsernin olennaisimmat kunnan vaikutusvallassa olevat yhteisöt ovat kunnan 100%:sti omistamat Kiinteistö Oy Toivakanhaka ja Toivakan Lämpö Oy.

Selvyyden vuoksi seuraavaksi on kirjattu otteita talousarvio 2021 ja tilinpäätös 2021 asiakirjoista koskien tytäryhtiöitä. Otteet ovat lainausmerkkien sisällä *kursiivilla*.

Kiinteistö Oy Toivakanhaka

Ote talousarvio 2021:sta:

"Kiinteistö Oy Toivakanhaka käsittää 11 rivitaloa, joissa on 57 asuntoa. Yhtiön toimialana on hallinnoida, vuokrata ja rakennuttaa vuokra-asuntoja sekä vastata niiden ylläpidosta ja arvon säilymisestä. Tavoitteena on vastata kunnan vuokra-asuntokysyntään taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.

Tavoitteet vuodelle 2021

Kiinteistö Oy Toivakanhaka ylläpitää kiinteistöjään suunnitelmallisesti siten, että sen arvo säilyy ja arvonnousu on mahdollista. Yhtiö pyrkii asuntojen aktiiviseen vuokraustoimintaan, kustannusten aktiiviseen seurantaan sekä tehokkaaseen vuokrien perintään. Kehitetään aktiivista viestintää ja vuorovaikutusta konserniyhtiön ja konserni johdon kesken."

Ote tilinpäätös 2021:sta:

"Kiinteistö Oy Toivakanhaka haki vuoden aikana kunnanvaltuustolta lainojen lyhennysvapaata. Vuonna 2021 Hakan lainanlyhennykset kunnalle olisivat olleet

33.824,90 + 5.435,00 euroa koroja. Toivakan kunta on myöntänyt kiinteistöyhtiölle lainaa kaikkiaan 633.173,62€, josta vuoden 2021 lopussa on ollut jäljellä 589.840,75 euroa. Maksuaika lainamäärälle on 25 vuotta. Kunnanvaltuusto myönsi lainoille lyhennysvapaata. Kunnanhallitus omistajaohjauksenaan edellytti yhtiöltä suunnitelmaa ja toimenpiteitä yhtiön talouden tasapainottamisesta sekä selvitystä esimerkiksi kiinteistörakenteen muutoksista. Käsittelyä aiheesta on jatkettu myös vuoden 2022 puolella.

Yhtiön haastavan taloudellisen tilanteen parantamiseksi kunnanvaltuusto päätti tukea yhtiötä 70.000 euron de minimis -tuella. Omistajan näkemys päätöksentekovaiheessa oli, että avustus tulee käyttää tyhjillään olevien asuntojen remontointiin, jotta ne saataisiin takaisin vuokramarkkinoille sekä markkinoinnin parantamiseen, jotta vuokrausastetta saataisiin kohoamaan. Avustuksella pyrittiin myös parantamaan yhtiön kykyä selviytyä taloudellisista velvoitteistaan.

Kiinteistö Oy Toivakanhaka oli vuoden aikana useaan otteeseen kunnanhallituksen kuultavana ja kunnanjohtaja sekä kunnanhallituksen puheenjohtaja kokoontuivat yhtiön hallituksen kanssa myös muutoin. Kunnanhallitus kiersi loppuvuodesta 2021 läpi tyhjillään olevat kiinteistöyhtiön asunnot. Yhtiöltä saatiin käyttösuunnitelma avustuksen kohdentamisesta. Kunnanhallitus on kuullut yhtiön toimitusjohtajaa ja hallituksen puheenjohtajaa yhtiön tilanteesta viimeksi helmikuussa 2022.”

”Kiinteistö Oy Toivakanhakan tilinpäätöksen tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 38.543,74 €, vaikka vuokratuotot jäivät odotettua pienemmäksi. Asuintalovarausta muodostettiin 38.520 euroa, jolloin tilikauden voitoksi jäi 23,74 €. Vuokratuotot toteutuivat 30.000 € arviota pienempänä. Merkittävää kustannusnousua oli lämmityskustannuksissa ja vesi- jätevesimaksuissa.”

”Arvio konsernin todennäköisestä kehityksestä

Kunta jatkaa omistajastrategioiden laadintaa vuonna 2022. Konsernin kehityksessä huomioitavaa ovat taloudelliset riskit. Kiinteistö Oy Toivakanhakan rakenuskanta on iäkästä, mikä lisää remointitarvetta myös tulevina vuosina. Emo on taannut merkittävän osan yhtiön lainoista, mikä lisää taloudellista riskiä.”

Kunnanvaltuusto myönsi yhtiölle kunnan antamista lainoista 33.824,90€ lyhennysvapaata vuoden 2021 lainanlyhennyksistä ja 70.000€:n de minimis -avustuksen. Ilman näitä tukitoimenpiteitä yhtiö olisi ollut vaarassa ajautua konkurssiin. Omistaja (Toivakan kunta) eikä yhtiön johto ei ole vielä arviointikertomuksen hyväksyntään mennessä ryhtynyt sellaisiin toimenpiteisiin, joilla yhtiön toimintakyky saadaan pitkällä aikavälillä palautettua. Jo vuoden 2020 tilinpäätöksen mukaan yhtiön kassavarat olivat nolla euroa. Yhtiö suoriutui velvoitteistaan vuonna 2021 kunnan tuella. Yhtiön maksukyvyttömyyttä ei voi pitää äkillisenä eikä tilapäisenä.

Maksukyvyttömyys tarkoittaa sitä, että velallinen on jatkuvasti kykenemätön maksamaan velkojaan niiden eräpäivään mennessä. Tällöin maksuvaikeudet eivät ole pelkästään tilapäisiä.

Yhtiön johdon tulee olla osakeyhtiölain mukaan tietoinen yhtiön taloustilanteesta ja sen kehityksestä. Yhtiön johdon tulee ryhtyä aktiivisiin ja välittömiin toimenpiteisiin maksukyvyttömyyden uhatessa yhdessä omistajan kanssa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kiinteistösaakeyhtiö Toivakanhaka ei ole saavuttanut sille asetettuja tavoitteita ja että yhtiö on edelleen talousvaikeuksissa jo tehdyistä toimenpiteistä huolimatta.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin kunnanhallitus on ryhtynyt ja aikoo ryhtyä Kiinteistö Oy Toivakanhakan tilanteen korjaamiseksi?

Toivakan Lämpö Oy

Ote talousarvio 2021:sta:

"Yhtiön toimialana on kaukolämmön siirto- ja jakeluverkon sekä siihen liittyvän lämpölaitoksen omistaminen ja käyttäminen, kaukolämmön myyminen ja välittäminen.

Tavoitteet vuodelle 2021

Toivakan Lämpö Oy suunnittelee kaukolämpöverkon laajentamista ja neuvottelee aktiivisesti ulkopuolisten toimijoiden kanssa energiantuotantarpeista"

Ote tilinpäätös 2021:sta:

"Toivakan Lämpö Oy:n tilinpäätös oli poikkeuksellisesti tappiollinen -14.680,35 €. Selittäviä tekijöitä ovat esimerkiksi energiahintojen nousu sekä joidenkin kiinteistöjen arvioitua pienemmät lämmöntarpeet."

Toivakan Lämpö Oy:n tilinpäätös oli hieman alijäämäinen. Toivakan Lämpö Oy:n vuosia kaavailema verkoston laajennus ei ole toteutunut, koska uusia asiakaskiinteistöjä ei Toivakan keskustaan ole rakennettu ja jo olemassa oleviin kaukana toisistaan oleviin kiinteistöihin ei yksistään ole kannattavaa laajentaa kaukolämpöverkkoa.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin kunnanhallitus aikoo ryhtyä kaukolämpöverkon laajentamisen mahdollistamiseksi?

3.3. Kuntastrategian toteutuminen

Kuntalain mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategia pitää päivittää vähintään kerran valtuustokaudessa. Näin on myös toimittu Toivakassa. Toivakan kunnanvaltuusto hyväksyi jo 6.11.2017 vielä vuonna 2021 voimassa olleen kuntastrategian. Kunnanvaltuusto hyväksyi 14.2.2022 kuntastrategian päivityksen, joka kattaa ajanjakson vuodesta 2022 aina vuoteen 2030 asti. Tässä arvioinnissa käsitellään vain vuoden 2021 voimassa ollutta ja vuoden 2021 talousarviossa ollutta kuntastrategiaa. Tämä vuoden 2021 talousarvion strategiaa käsittelevä teksti on asian tärkeyden takia kopioitu sellaisenaan tähän asiakirjaan ja merkitty *kursiivilla* ja lainausmerkeillä.

"Toivakan kunnan perustehtävä

Perustehtävämme on kehittää alueemme elinvoimaa, edistää asukkaittemme hyvinvointia ja vahvistaa kuntalaistemme osallistumista ja yhteisöllisyyttä.

Arvot

Oppiva ja kehittyvä

AR JV

Oppiva kuntalainen ja kuntayhteisö sekä oppiva kuntaorganisaatio rakentavat kehittyvää kuntaa.

Avoin ja rohkea

Avoin kuntayhteisö, avoin päätöksenteko ja avoimuus sekä uskallus tehdä rohkeita ratkaisuja.

Päämäärät

Ylivertaista yhteisöllisyyttä

Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen ovat paras tapa huolehtia koko kunnan hyvinvoinnista. Yhdessä syntyvät myös parhaat ideat ja innovaatiot sekä oppimisen oivallukset. Teemme päätöksiä, jotka luovat edellytyksiä ja alustoja yhteisöllisyydelle ja innostamme kuntalaisia tekemään yhdessä ja osallistumaan.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Tavoitteenamme on jättää jälki. Toivakka on paikka, joka herättää hyvän tunteen ja joka muistetaan. Onnistuneella viestinnällä levitetään hyvää tunnetta Toivakasta. Viestintä nostetaan tukitoiminnosta strategiseksi painopisteeksi koko organisaatiossa.

Modernia maalaisidylliä

Tavoitteenamme on, että Toivakka vetää puoleensa asukkaita ja yrittäjiä. Toivakka tarjoaa asukkailleen nykyaikaisen, viihtyisän ja turvallisen maaseutu ympäristön. Asuin ympäristöä kehitetään rohkeasti vastaamaan myös tulevien sukupolvien tarpeita.

Palveluiden Toivakka

Toivakasta saa kaiken, mitä arjessa tarvitsee ja paikalliset palvelut pysyvät, kun niitä käytetään. Hyvät yhteydet takaavat sujuvan arjen ja asioinnin.

Mittarit ja tavoitetasot

- 1. Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus yli 60 %*
- 2. Kelan ikävakioidun sairastavuusindeksin trendi laskeva suhteessa edelliseen strategiakauteen*
- 3. Toivakan tuntevien ja positiiviseksi mieltävien osuus Jyväskylän seudulla +10 %*
- 4. Kuntien välinen tulomuutto suhteessa lähtömuuttoon koko strategiakaudella mitattuna +15 %*
- 5. Päiväkodin ja koulun viiden vuoden lapsiennusteen trendi strategiakauden päättyessä nouseva*
- 6. Työpaikkojen ja yritysten yhteismäärä Toivakassa strategiakaudella yhteensä +10 % ”*

Toimintakertomus 2021 ei sisällä selvitystä päämäärien saavuttamisesta lukuun ottamatta muutamia hallintokunta kohtaisia raportoituja toimenpiteitä.

Toimintakertomus 2021 ei sisällä selvitystä mittarien tavoitetasojen tuloksista vuodelta 2021 eikä niiden saavuttamista koko strategiakaudella.

Tarkastuslautakunta ei pysty arvioimaan strategian toteutumista vuonna 2021 eikä koko valtuustokaudella, koska niistä ei ole raportoitu tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2021 asiakirjoissa eikä muuallakaan.

Tarkastuslautakunta esittää, että kunnanhallitus raportoi kuntastrategian toteutumisesta valtuustolle vuoden 2022 loppuun mennessä.

3.4. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintakertomus sisältää kuvauksen sisäisen valvonnan toiminnan ohjeistuksesta, mutta ei sen havainnoista ja tuloksista.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten toimielimet ovat käsitelleet sisäisen tarkastuksen raporttinsa, mitä sisäisissä tarkastuksissa on havaittu ja mihin toimenpiteisiin niiden johdosta on ryhdytty tai ollaan ryhtymässä?

Tarkastuslautakunta yhtyy seuraavaan toimintakertomuksessa kuvattuun kunnan strategiseen riskiin, jonka lautakunta näkee jo osittain realisoituneen:

"Keskeisimpänä strategisena riskinä kunnalle on asetettujen kasvutavoitteiden toteutumattomuus. Kunnan strategisena tavoitteena on kasvaa ja kehittyä. Kunnan taloudellinen perusta on riippuvainen nimenomaan asukasmäärästä ja kasvusta. Kasvun toteutuminen turvaa kehittymismahdollisuudet ja toisaalta sen toteutumattomuus asettaa haasteen kehittymiselle erityisesti taloudellisesta näkökulmasta. Kunnan menestystekijöiksi on tunnistettu muun muassa sen sijainti suhteessa maakuntakeskukseen, luonto, turvallisuus ja yhteisöllisyys. Menestystekijöihin siinänsä ei kohdistu odotettavissa olevia uhkia, mutta niiden viestimisessä onnistuminen on tärkeää. Positiivinen imago ja maine korreloivat edellä mainittuun kasvutavoitteen toteutumiseen."

Tarkastuslautakunta kysyy kunnanhallitukselta, mihin toimenpiteisiin kunnanhallitus on ryhtynyt ja aikoo ryhtyä kasvutavoitteiden toteutumiseksi, jotta esitetty riski ei toteudu?

3.5. Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen alainen lautakuntatasoinen toiminta ja talous on pitkälti toteutunut suunnitellusti. Erityistä kiitosta voi antaa digitalisoitumisen etenemisestä. Sen sijaan kunnanhallituksen rooli koko kuntaorganisaation ja kuntakonsernin toiminnan johtajana kaipaa lisää panostusta, jotta kuntastrategia toteutuu. Kunnanhallituksen toimintatapa ja strateginen ote on kehittynyt parempaan suuntaan vuonna 2021.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin kunnanhallitus aikoo ryhtyä asukasluvun kasvattamiseksi?

3.6. Perusturva

Perusturvan toiminta ja talous toteutui pääosin suunnitellusti. Perusturva on tehnyt hyvää yhteistyötä muiden toimialojen kanssa. Merkittävät ylitykset tapahtuivat terveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa.

Tarkastuslautakunta kysyy, onko kunnan Espero Care Oy:lle ulkoistama palvelu saavuttanut sille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet?

3.7. Sivistystoimi

Sivistystoimen toiminta ja talous toteutui pääosin suunnitellusti. Erityistä kiitosta voi antaa hallintokunnan tunnuslukuraportoinnista, oikea-aikaisista rekrytoinneista ja aktiivisesta hankerahoituksen hyödyntämisestä. Henkilöstön jaksamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten sivistystoimi ja koko kuntaorganisaatio aikoo osaltaan turvata Kankaisten kyläkoulun toimintaedellytykset ja toiminnan jatkumisen?

3.8. Ympäristötoimi

Ympäristölautakunnan toiminta ja talous toteutui olennaisilta osiltaan suunnitellusti. Ympäristötoimen asiakaskyselyyn luvanhakijoille ei saatu yhtään vastausta, mikä ihmetyttää tarkastuslautakuntaa. Lautakunnan käsityksen mukaan ympäristötoimen asiakaspalvelu on toiminut erittäin hyvin.

Tarkastuslautakunta kysyy, voisiko ympäristötoimi uusia luvanhakijoille suunnatun kyselyn?

3.9. Tekninen toimi

Teknisen toimen toiminta ja talous toteutui pääosin suunnitellusti. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomion vesihuoltolaitoksen taloudellisen tilanteen heikkeneemiseen ja puhdistamon lupaehtojen osittaiseen täyttymättömyyteen.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä vesihuoltolaitoksen talouden parantamiseksi ja puhdistamon lupaehtojen täyttämiseksi?

3.10. Investoinnit

Muutetussa talousarviossa investointeja oli yhteensä 748.500 eurolla, joista toteutui 520.954 euroa (70%). Talousarviossa ei ole perusteltu investointeja, asetettu niille toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita eikä arvioitu niiden vaikutuksia esim. kuntastrategian toteuttamiseksi. Tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa on raportoitu vain investointien euromääräinen toteutuminen.

Tarkastuslautakunta kysyy, mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä investointien perustelemisen, suunnittelun ja toteutuksen seurannan tehostamiseksi.

3.11. Arviointikertomusten huomioon ottaminen

Tarkastuslautakunta sai vastaukset vuoden 2020 arviointikertomuksessa esittämiin kysymyksiin syksyllä 2021. Lautakunnan näkemyksen mukaan merkittävää muutosta lautakunnan vuosittain toistuvienkaan kehitysehdotuksien huomioon ottamiseksi ei ole tapahtunut.

Tarkastuslautakunta esittää viranhaltijoille ja toimielimille aikaisempien vuosien arviointikertomuksiin tutustumista ja toimenpiteiden käynnistämistä tarkastuslautakunnan niissä esille nostamien seikkojen huomioon ottamiseksi.

4. Talouden tasapainottamisen seuranta

Kunnanvaltuusto hyväksyi 16.11.2020 Toivakan kunnan talouden tasapainotusohjelman, jossa vuosien 2020–2023 aikana taloutta päätettiin sopeuttaa yhteensä 1.030.800 eurolla. Suunnitelman pohjana oli noin 2 M€:n alijäämä, josta vuoden 2021 aikana toteutettava osuus oli 651.300 euroa.

Toivakan kunnanvaltuusto hyväksyi 8.11.2021 päivytyksen Toivakan kunnan talouden tasapainotusohjelmaan, jossa vuosina 2022–2024 taloutta päätettiin sopeuttaa 2.353.381 eurolla. Summasta vuoden 2022 osuus on 1.733.381 euroa, vuoden 2023 osuus on 295.000 euroa ja vuoden 2024 osuus on 325.000 euroa. Päivityksessä suunnitelmassa ei ollut osuutta vuodelle 2021.

Vuoden 2021 tilinpäätös oli 171.369 euroa ylijäämäinen. Aiempien vuosien alijäämä kunnan taseessa oli 2.088.168 euroa. Katettavaa alijäämää on vuoden 2021 tilinpäätöksen jälkeen 1.916.798 euroa. Kuntalain mukaan tämä alijäämä tulee olla katettuna viimeistään vuoden 2024 tilinpäätöksessä.

Tilinpäätös 2021 ei sisällä yksityiskohtaista ja euromääräistä selvitystä vuoden 2021 talouden tasapainotuksen toteutumasta verrattuna valtuuston hyväksymään suunnitelmaan. Vuodelle 2021 suunnitelluista 651.300 euron tasapainotustavoitteesta toteutui tarkastuslautakunnan arvion mukaan vain noin puolet pääosan myynneistä jäätyä toteutumatta.

Tarkastuslautakunta katsoo, että talouden tasapainotustoimet ovat riittävät valtuuston 8.11.2021 päivittämässä suunnitelmassa, mikäli suunnitelma toteutuu.

Tarkastuslautakunta esittää, että talouden tasapainotusta seurataan yksityiskohtaisesti normaalin raportoinnin yhteydessä ja samalla arvioidaan vielä toteutumattomien toimenpiteiden realisoitumista suunnitellussa aikataulussa.

Tarkastuslautakunta esittää, että erillisestä talouden tasapainottamissuunnitelmasta luovutaan sisällyttämällä tasapainottamistoimenpiteet talousarvioon.

5. Yhteenveto

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa ovat pääosin toteutuneet. Toiminta on järjestetty pääosin tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tärkeimmät poikkeamat on tuotu esille tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa, tilintarkastajan raporteissa tai tässä arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan loppuvuonna 2021 päivitetty talouden tasapainossataloussuunnitelma on riittävä kattamaan kertyneet alijäämät.

Toivakan kuntaa on ryhdytty kehittämään aiempaa aktiivisemmin ja määrätietoisemmin. Työ alkaa tuottaa tulosta, josta erityinen kiitos henkilöstölle.

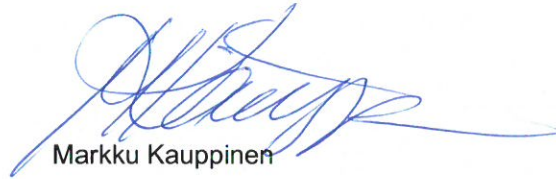
6. Päiväys ja allekirjoitukset

Toivakassa 24.5.2022

Toivakan kunnan tarkastuslautakunta

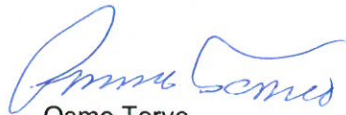
Juha Juusela
Puheenjohtaja

Markku Kauppinen
Jäsen

Annikki Pelkonen
Jäsen

Osmo Tervo
Varajäsen

Jouko Vanhatalo
Jäsen